

## Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2024

Khall 02.09.2024 § 185  
242/02.05.01.01/2024

### Valmistelija

Talous- ja hallintojohtaja Sari Nissilä

Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisinä vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiseksi ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitetyt toimenpiteet tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu. Mainitun lainkohdan perusteella ministeriö asettaa valtionosuuden korotuksen käytölle seuraavat ehdot hyväksytyyn talouden tasapainotussuunnitelman lisäksi:

1. Korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päätäntävällässä olevien menojen lisäystä. Tämä koskee sekä käyttötalous- että investointimenoja. Korotus on tarkoitettu tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua avustuksesta riippumatta.
2. Korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen johdosta. Tällaisia tarpeita ovat muun muassa varautuminen lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin.
3. Kunta toteuttaa kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu mainitun lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on käytettävissä enintään 10.000.000 euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 45 §:n 2 momentin mukaan korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan (24.9.2024) mennessä.

Pyhäjärven kaupungin taloudellinen tilanne täyttää kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakemisen perusteet.

Pyhäjärven kaupungin taloudelliseen tilanteeseen vaikutti oleellisesti valtionosuusjärjestelmän uudistaminen vuonna 2015. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vaikutus peruspalvelujen valtionosuuteen

vähensi kaupungin valtionosuustuloja noin 2,3 miljoonaa euroa vuonna 2015.

Ennen vuotta 2019 oli muutaman vuoden ajan tilanne, että kuntien harkinnanvaraista valtionosuutta ei pystynyt hakemaan lainkaan.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisohjelmista 20.6.2016 ja 26.6.2018. Vuonna 2019 valmisteltiin veroprosenttien korotusesitykset vuodelle 2020, joista valtuusto teki päätökset syksyllä 2019. Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 – 2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.8.2022.

Kaupunginhallitus päätti 12.6.2023 § 189 asettaa taloustoimikunnan 31.5.2025 päättyväksi toimikaudekseen. Kaupungin talouden tasapainotusohjelman jatkovalmistelun tarve on olemassa talouden kuvan muuttuessa, erityisesti verotulokehityksen muutoksen sekä hyvinvointialueen toiminnan alkamisesta johtuvien muutosten vuoksi. Taloustoimikunnan tehtävänä on koko kaupunkikonsernin toimintojen ennakkoluuloton tarkastelu ja niiden tehostaminen sekä tarvittaessa myös konsernin päällekkäisten toimintojen karsintaehdotukset.

Talouden tasapainottamisohjelmasta vuosille 2025 – 2027 tullaan tekemään päätöksiä kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa vielä syyskuun aikana.

Vuoden 2025 talousarvion sekä vuosien 2026 – 2027 taloussuunnitelmien laadinnassa tullaan toimenpanemaan aikaisemmin valmistellut säästötoimenpiteet sekä etsitään säästöjä vielä rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten kautta.

Kaivostoiminnan ja maanalaisen louhinnan loppumisella on merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia, joihin varautuminen on ollut välttämätöntä paikkakunnan ja seudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi. Pyhäjärven kaivoksen ainutlaatuisen infrastruktuurin ja toimintaympäristön kaikki mahdollisuudet tulee suunnitelmallisesti hyödyntää uuden alueellisen kasvun ja elinvoimaisuuden aikaansaamiseksi sekä kansallisen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi.

**Esittelijä**

Kaupunginjohtaja Kiviniemi Henrik

**Päätösehdotus**

Kaupunginhallitus päättää:

- 1) että Pyhäjärven kaupunki hakee kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta 1,5 miljoonaa euroa vuodelle 2024.
- 2) antaa kaupunginjohtajalle ja talous- ja hallintojohtajalle valtuudet kaupungin hakemuksen laatimiseen. Hakemus toimitetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi.

**Päätös**

Talous- ja hallintojohtaja Sari Nissilä esitteli hallitukselle kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakemisasiaa vuodelle 2024.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen kohdat 1 ja 2.

Sari Nissilä poistui kokouksesta klo 17.55.